

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

297

Rola podmiotów sektora publicznego, gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w kreowaniu i wspieraniu zrównoważonego rozwoju

Redaktorzy naukowi

Jacek Adamek

Teresa Orzeszko

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-334-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Bartosz Bartniczak: Pomoc publiczna jako instrument wspierający ochronę środowiska w Polsce.....	13
Szymon Bryndziak: Wybrane preferencyjne rozwiązania w podatku dochodowym od osób fizycznych a nierówności społeczne.....	23
Dorota Burzyńska: Bariery implementacji koncepcji budżetu zadaniowego w jednostkach samorządu terytorialnego.....	32
Anna Doś: Analiza skłonności mieszkańców województwa śląskiego do ponoszenia kosztów ograniczenia zużycia zasobów naturalnych.....	41
Justyna Dyduch: Wpływ przychodów ze sprzedaży praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii na sytuację finansową wybranych przedsiębiorstw	51
Krzysztof Dziadek: Rola ewaluacji w dystrybucji środków pomocowych z Unii Europejskiej.....	62
Aleksandra Ferens: Rachunkowość jako system pomiaru dokonań jednostki gospodarczej w środowisku przyrodniczym.....	72
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: Zróżnicowanie kosztów pracy w Polsce i krajach Unii Europejskiej w warunkach zrównoważonego rozwoju.....	83
Katarzyna Goldman: Analiza płynności finansowej z uwzględnieniem strategii dochód–ryzyko.....	92
Wojciech Hasik: Wartość godziwa w kontekście zrównoważonego rozwoju.	102
Beata Iwasieczko: Ład korporacyjny w warunkach zrównoważonego wzrostu a rachunkowość.....	109
Wiesław Janik: Polityka klimatyczna UE jako czynnik kosztotwórczy produkcji energii elektrycznej	118
Angelika Kaczmarczyk: Mała przedsiębiorczość a jednostki samorządu terytorialnego	127
Anna Katola: Rola samorządu terytorialnego w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich.....	136
Dariusz Kielczewski: Zielone zamówienia publiczne jako przejaw działań finansowych sektora publicznego na rzecz zrównoważonego rozwoju	147
Anna Kobialka, Elżbieta Kołodziej: Wpływ polityki podatkowej gmin na rozwój regionu na przykładzie województwa lubelskiego.....	156
Joanna Koczar: Społeczna odpowiedzialność biznesu a rosyjskie społeczeństwo	166

Bożena Kolosowska, Agnieszka Huterska: Wpływ działań społecznie odpowiedzialnych na redukcję kosztów operacyjnych na przykładzie wybranych spółek giełdowych należących do RESPECT Index	176
Dariusz Kotarski: Zrównoważony rozwój uzdrowiska a realizacja funkcji zaspokajania potrzeb zdrowotnych	186
Barbara Kryk: Analiza kosztów i korzyści w ocenie efektywności ekologicznej i społecznej.....	195
Alina Kulczyk-Dynowska: Inwestycje infrastrukturalne Karkonoskiego Parku Narodowego a zrównoważony rozwój obszaru.....	205
Agnieszka Lorek: Finansowanie gospodarki odpadami komunalnymi	215
Dorota Michalak: Zarządzanie ryzykiem pogodowym w przedsiębiorstwach regionu łódzkiego na przykładzie branży budowlanej. Analiza dostępnych instrumentów zabezpieczających.....	224
Monika Myszowska: Nierówności społeczne a ulgi w polskim systemie podatkowym – przykład ulgi na wychowanie dzieci w podatku dochodowym od osób fizycznych	234
Marek Ossowski: Idea ośrodków odpowiedzialności a społeczna odpowiedzialność podmiotów gospodarczych.....	243
Katarzyna Piotrowska: Innowacje a rachunkowość.....	254
Marta Postuła: Korekta fiskalna narzędziem utrzymywania finansów publicznych w równowadze.....	263
Michał Ptak: Metody internalizacji kosztów zewnętrznych związanych z emisją gazów cieplarnianych.....	273
Paulina Sławińska: Wpływ ulg podatkowych na pogłębienie nierówności społecznych w Polsce	282
Ewa Spigarska: Świadomość społeczna mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami na przykładzie wspólnot mieszkaniowych.....	290
Katarzyna Strzała-Osuch, Olexandr Petushyns'ky: Społeczno-ekonomiczno-środowiskowe koszty i korzyści wydobywania gazu łupkowego w Polsce na tle doświadczeń amerykańskich	300
Piotr Szczypa: Strategiczna karta wyników jako narzędzie rachunkowości społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa – aspekty proekologiczne.....	310
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: Pojęcia zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju dla potrzeb finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego	319
Damian Walczak: Środki z UE w gospodarstwach rolnych jako element strategii zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce	328
Joanna Wieczorek: Rachunek kosztów działań usług medycznych jako podstawa wyboru efektywnych kontraktów.....	337
Stanisław Wieteska: Realizacja idei zrównoważonego rozwoju w zakresie gospodarki odpadami w Polsce w latach 2000-2011	347

Jolanta Wiśniewska: Badanie sprawozdań finansowych małych i średnich przedsiębiorstw	358
Izabela Witzak: Znaczenie strategii zarządzania kapitałem obrotowym firmy	368
Wojciech Zbaraszewski: Finansowanie obszarów chronionych w Federacji Rosyjskiej	378
Dagmara K. Zuzek: Teoria a praktyka wobec koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.....	387

Summaries

Bartosz Bartniczak: State aid as an instrument supporting environmental protection in Poland	22
Szymon Bryndziak: Selected tax expenditures in personal income tax in the context of social inequalities	31
Dorota Burzyńska: Barriers of implementing the concept of performance budget in local government units	40
Anna Doś: Analysis of Silesia inhabitants propensity to bear the costs of limiting natural resources exploitation.....	50
Justyna Dyduch: Influence of revenues from sales of energy certificates on the financial situation of selected enterprises.....	61
Krzysztof Dziadek: The role of evaluation in the distribution of EU funds... ..	71
Aleksandra Ferens: Accounting as a system for measuring achievements of business entity in natural environment.....	82
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: The diversification of labour costs in Poland and the European Union in the conditions of sustainable development.....	91
Katarzyna Goldman: Financial liquidity analysis including risk-return strategy	101
Wojciech Hasik: Fair value in the context of sustainable development	108
Beata Iwasieczko: Corporate governance in terms of sustainable growth and accounting.....	117
Wiesław Janik: Climate policy of the European Union as a cost-generating factor in electricity production	126
Angelika Kaczmarczyk: Small enterprises and local government	135
Anna Katola: The role of local government in the sustainable development of rural areas	146
Dariusz Kielczewski: Green public procurement as a manifestation of financial activities of public sector for sustainable development.....	155
Anna Kobiółka, Elżbieta Kołodziej: Impact of communes fiscal policy on regional development basing upon Lublin Voivodeship.....	165

Joanna Koczar: Corporate social responsibility versus Russian society.....	175
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: The influence of socially responsible actions on reduction of operational costs performed by selected public limited companies listed on the RESPECT Index	185
Dariusz Kotarski: Sustainable development of spas and a function of meeting health needs	194
Barbara Kryk: Cost-Benefit Analysis in the assessment of the environmental and social effectiveness	204
Alina Kulczyk-Dynowska: Infrastructural investments of the Karkonosze National Park vs. sustainable development of the area.....	214
Agnieszka Lorek: Financing of municipal waste system	223
Dorota Michalak: Weather risk management in companies in Łódź region as an example of the construction industry. An analysis of available hedging instruments	232
Monika Myszowska: Social inequalities and the reliefs in the Polish tax system – example of child-rearing allowance in personal income tax.....	242
Marek Ossowski: Idea of responsibility centers vs. corporate social responsibility	253
Katarzyna Piotrowska: Innovation and accounting	262
Marta Postuła: Fiscal adjustment as a tool for public finance balance maintenance.....	272
Michał Ptak: Measures for internalizing external costs of greenhouse gas emissions.....	281
Paulina Sławińska: Impact of tax reliefs on deepening of social inequalities in Poland	289
Ewa Spigarska: The citizens' public awareness of waste management on the example of housing associations.....	299
Katarzyna Strzala-Osuch, Olexandr Petushyns'ky: Socio-economic and environmental costs and benefits of shale gas extraction in the context of American experience.....	308
Piotr Szczypa: Balanced Scorecard as a corporate social responsibility accountancy tool – proecological aspects.....	318
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: The concepts of sustainable development and balancing of development for financing needs by local authorities of Łódź Voivodeship.....	327
Damian Walczak: European Union funds in farms as an important element of sustainable development of rural areas in Poland	336
Joanna Wiczorek: Activity-Based Costing of medical services as a basis for choosing of effective medical contracts	346
Stanisław Wieteska: The implementation of sustainable development in the area of waste management in Poland in the years 2000-2011	357

Jolanta Wiśniewska: Research of small and medium enterprises financial reports	367
Izabela Witzak: The role of working capital policy management	377
Wojciech Zbaraszewski: Financing protected areas in Russia.....	386
Dagmara K. Zuzek: Theory and practice towards Corporate Social Responsibility of small and medium enterprises	395

Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

ZRÓŻNICOWANIE KOSZTÓW PRACY W POLSCE I KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ W WARUNKACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Streszczenie: Celem opracowania była analiza porównawcza wysokości oraz struktury kosztów pracy w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej. Z przeprowadzonych badań wynika, że średnie wynagrodzenie netto mieszkańców Unii Europejskiej wynosi ok. 70% pensji brutto. Przeciętnie obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych stanowią ok. 20%, a z tytułu ubezpieczeń społecznych (część opłacana przez pracownika) – ok. 10% wynagrodzenia brutto. Najwyższe koszty pracy występują w Belgii i Niemczech. W krajach tych obserwuje się także wysokie obciążenie podatkami i składkami z tytułu pracy. Koszty pracy w Polsce na tle pozostałych krajów nie są wysokie, niestety duży udział, tj. ok. 35%, stanowią pozapłacowe koszty pracy.

Słowa kluczowe: koszty pracy, składki na ubezpieczenia społeczne, podatek dochodowy.

1. Wstęp

Zrównoważony rozwój jest podstawowym i nadrzędnym celem Unii Europejskiej, która poprzez łączenie rozwoju gospodarczego, ochrony środowiska i sprawiedliwości społecznej dąży do ograniczenia ubóstwa oraz ciągłej poprawy jakości życia i dobrobytu współczesnych i przyszłych pokoleń. Ubóstwo jest problemem wielowymiarowym, z którym wiąże się ograniczenie możliwości rozwoju społecznego. Według najbardziej ogólnych definicji, ubóstwo (bieda, niedostatek) dotyczy sytuacji, w której brakuje dostatecznych środków materialnych na zaspokojenie podstawowych potrzeb jednostki. To złożone zjawisko powodowane jest zarówno przez czynniki społeczno-ekonomiczne, jak i demograficzne, a w szczególności przez problem bezrobocia. W prowadzonych w Polsce dyskusjach, dotyczących metod rozwiązywania nierównowagi na rynku pracy, często wskazuje się, że koszty pracy, są istotną determinantą wzrostu popytu na pracę, gdyż wpływają na wzrost kosztów wytwarzania wyrobów i cen ich sprzedaży, przez co utrudniają przedsiębiorcom zbyt wyrobów i prowadzą do ograniczenia produkcji. Natomiast obniżenie ich poziomu spowoduje zwiększenie popytu na pracę i ograniczenie bezrobocia [Furmańska-Maruszak 2008, s. 24; *Teoretyczne podstawy...* 2004, s. 137]. Tezę tę uzasadnia

się, wykorzystując argumentację ekonomii neoklasycznej, traktując koszty pracy wyłącznie z punktu widzenia ceny czynnika produkcji. Odnosi się to jednak tylko do decyzji mikroekonomicznych¹, podejmowanych przez poszczególne przedsiębiorstwa. Mimo to poziom i struktura płac i kosztów pracy to ważne wskaźniki wykorzystywane przez decydentów, pracodawców i związki zawodowe w ocenie warunków popytu i podaży na rynku pracy. Są one również jednym z parametrów decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej danego kraju.

Celem opracowania była analiza porównawcza wysokości oraz struktury kosztów pracy w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej. Do realizacji opracowania posłużono się danymi pochodzącymi z Głównego Urzędu Statystycznego oraz Eurostatu za lata 2006-2011. W obliczeniach posłużono się metodami statystyki opisowej, tj. indeksy dynamiki, średniookresowe tempo zmian oraz wskaźniki struktury. Uzyskane wyniki zilustrowano za pomocą graficznych metod prezentacji danych.

2. Pojęcie i istota kosztów pracy

Czynnik ludzki, obok pracy, ziemi i kapitału, stanowi podstawowy element każdego przedsiębiorstwa, bez względu na jego wielkość. Przedsiębiorstwo ponosi związane z tym nakłady, które obciążają koszty jego działalności. Wartość pracy, która została zużyta przy prowadzonej działalności nosi miano kosztów pracy [*Zasoby ludzkie...* 2000, s. 79]. Określenie kosztów pracy do literatury przedmiotu wprowadził w 1925 r. F. Leitner, twierdząc, iż nie obejmują one jedynie kosztów związanych z bezpośrednim wynagrodzeniem za pracę, ale również szereg innych nakładów związanych z pozyskaniem i wykorzystaniem zasobów pracy [Furmańska-Maruszak 2008, s. 23]. W Polsce problematyką kosztów pracy zainteresował się na początku lat 60. H. Halama [1962, s. 176-182]. W jego interpretacji termin kosztów pracy zostały zawężony do wydatków ponoszonych na szczeblu przedsiębiorstwa, bezpośrednio związanych z wykonywaną na ich rzecz pracą. J. Kardaszewski [1972, s. 42] rozszerzył zakres terminu koszty pracy, obejmując nim członków rodzin pracowników i odbywających praktyki w danym zakładzie pracy. Zbliżony do określenia H. Halamy jest pogląd S. Sudoły [1967, s. 8-10], podkreśla on jednak, że nie wszystkie elementy nakładów, które ponosi przedsiębiorstwo, znajdują odzwierciedlenie w jego kosztach, niektóre odnoszone są w ciężar rachunku wyników [Górka 2002]. W tym samym kontekście warto przytoczyć poglądy S. Surdykowskiej [1987, s. 11-14], która do kosztów pracy zalicza zarówno elementy, które stanowią koszty własne przedsiębiorstwa, jak i te pokrywane z rachunku wyników. W latach 80. XX w., wraz z podjęciem w Polsce prób analizy kosztów pracy na poziomie gospodarki kraju, pojawiło się dodatkowo pojęcie „społeczne koszty pracy”, przez które rozu-

¹ Analiza kosztów pracy z punktu widzenia makroekonomicznego, wskazuje, iż oddziaływanie obniżki płac nominalnych na zatrudnienie w gospodarce kraju zależy od tego, jak te obniżki wpłyną na łączny popyt, tzn. skłonność do konsumpcji, krańcową wydajność kapitału i stopę procentową [Keynes 2003].

miano całkowite nakłady, ponoszone przez przedsiębiorstwo i państwo, związane z zatrudnieniem członków danej społeczności [Furmańska-Maruszak 2008, s. 26]. Pojęcie to nie znalazło jednak szerszego zastosowania w badaniach kosztów pracy. Dotychczasowe rozważania pozwalają zauważyć, że brak jest jednolitej definicji kosztów pracy. Spowodowane jest to głównie wielością składników oraz silnym związkiem ze sferą społeczną. Należy pamiętać, iż wynagrodzenia obok funkcji kosztowej pełnią również funkcję dochodową, motywacyjną i społeczną.

W dalszej części rozważań przyjęto termin kosztów pracy, za Głównym Urzędem Statystycznym, według którego koszty pracy stanowią sumę wynagrodzeń brutto (łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych i ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe płaconymi przez ubezpieczonego pracownika) oraz pozapłacowych wydatków (m.in. składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe opłacanych przez pracodawcę, wydatków na doskonalenie, kształcenie i przekwalifikowanie kadr), poniesionych w celu pozyskania, utrzymania, przekwalifikowania i doskonalenia kadr [Koszty... 2009]. Podobnie kategorię kosztów pracy ujmuje statystyka międzynarodowa. Główne komponenty składowe kosztów pracy ujęto w tab. 1.

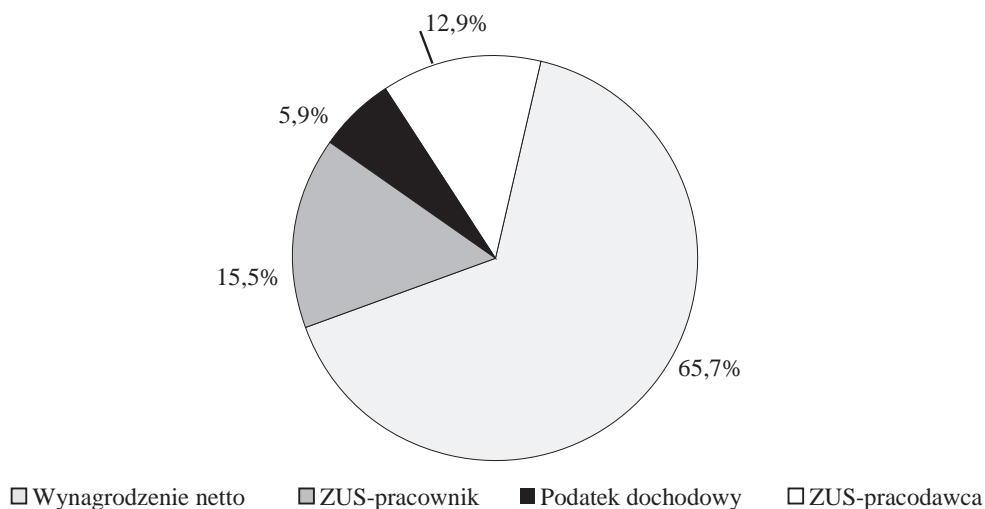
Tabela 1. Struktura kosztów pracy

Koszty pracy		
Wynagrodzenia	Pozapłacowe	Obciążenia czynnika pracy
Bezpośrednio powiązane z pracą i jej efektami	Koszty bhp i inne quasi-socjalne	Składki ubezpieczeniowe Składki na: – Fundusz Pracy – Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Koszty pracy... 2001, s. 10; Koszty pracy... 2009].

3. Struktura kosztów pracy

Najistotniejszą częścią kosztów pracy, obok wynagrodzenia brutto łącznie z podatkiem dochodowym od osób fizycznych, są składki na ubezpieczenia społeczne płacone zarówno przez pracowników (ubezpieczonych), jak i pracodawców (płatników składek) oraz składki na niektóre państwowe fundusze celowe. Strukturę kosztów pracy dla przeciętnego wynagrodzenia w Polsce w 2011 r. przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Struktura kosztów pracy dla przeciętnego wynagrodzenia w Polsce w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Taxing Wages 2011...].

Z danych przedstawionych na rys. 1 wynika, że pozapłacowe koszty pracy, tzw. klin podatkowy², w Polsce stanowią ok. 35% obciążeń związanych z zatrudnieniem pracownika. O ich wysokości decydują przede wszystkim podatki dochodowe oraz składki na ubezpieczenia społeczne finansowane zarówno przez pracownika, jak i pracodawcę. O ile podatek dochodowy stanowi w Polsce zaledwie 6% kosztów pracy, o tyle składki na ubezpieczenia społeczne stanowią łącznie blisko 29%. Ciężar składek jest częściowo zredukowany przez niższy podatek, gdyż zmniejszają one podstawę opodatkowania. Obciążenia te są dla przedsiębiorców szczególnie dotkliwe ze względu na swoją wysokość, a poza tym nie zależą one od faktycznie osiągniętych rezultatów działalności. Konieczność ich ponoszenia występuje nawet w przypadku wykazania ujemnego wyniku finansowego. Często wysokość tych obciążeń stanowi skuteczną barierę w podjęciu działalności gospodarczej, w konsekwencji hamowana jest przedsiębiorczość i redukcja bezrobocia. Jak wynika z wcześniejszej analizy, koszty pracy w Polsce są wysokie. Do zgoła odmiennych wniosków prowadzi analiza porównawcza tychże kosztów na tle wybranych krajów Unii Europejskiej (tab. 2).

Z danych przedstawionych w tab. 2 wynika, że koszty pracy w Polsce na tle pozostałych krajów są niskie i w 2011 r. wynosiły 23 607 dolarów. W całym badanym okresie tylko na Słowacji były one niższe niż w Polsce. Można przypuszczać, iż niskie koszty pracy mogłyby zwiększyć atrakcyjność tych państw, przyciągać

² Klin podatkowy (*tax wedge*) to różnica między łącznym kosztem zatrudnienia ponoszonym przez pracodawcę a płacą rzeczywiście otrzymywaną przez pracownika [Burda, Wyplosz 2000, s. 695].

Tabela 2. Koszty pracy w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2006-2011*

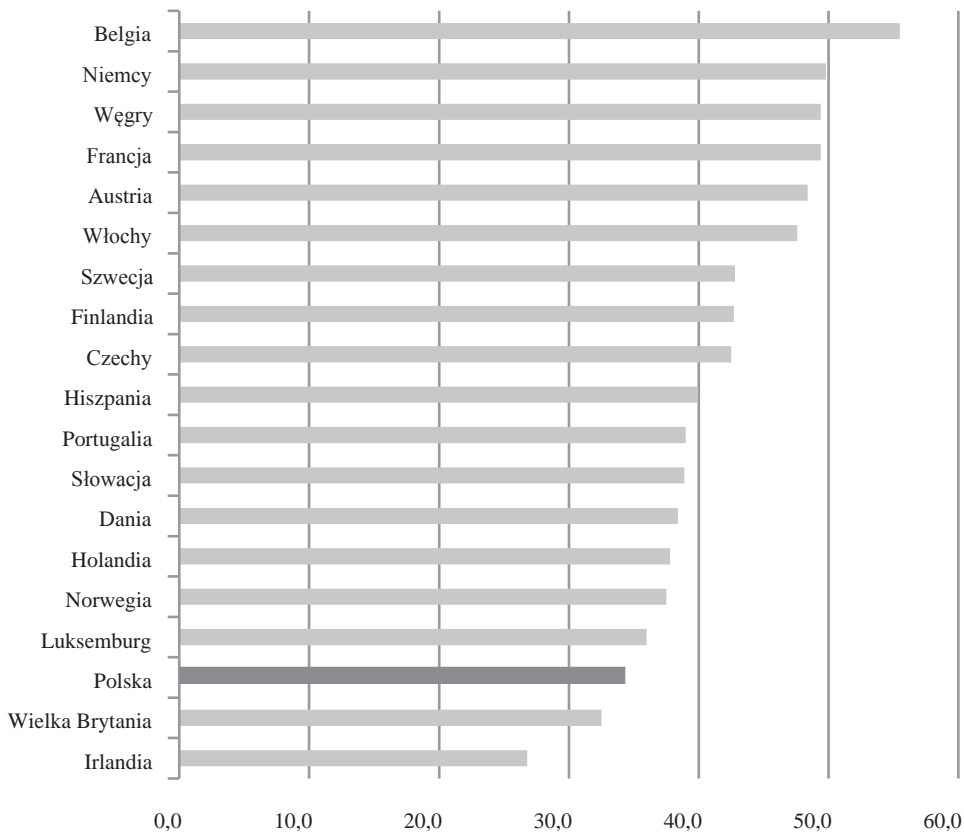
Wyszczególnienie	Koszt pracy (w dol.)						Średniookresowe tempo zmian (w %)
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Słowacja	16 828	18 215	19 160	20 480	22 896	23 460	5,22
Polska	19 130	19 847	21 587	20 641	23 014	23 607	3,09
Węgry	19 685	21 552	22 507	24 267	24 372	25 960	4,55
Czechy	21 777	23 604	25 690	25 542	28 876	27 963	4,63
Portugalia	25 849	27 453	30 708	30 840	34 307	34 446	4,86
Irlandia	32 945	34 379	40 661	47 026	49 830	43 442	6,59
Hiszpania	35 209	36 329	39 595	41 381	44 875	46 151	4,09
Włochy	36 585	36 692	39 947	40 691	47 347	48 025	3,65
Dania	38 956	41 252	41 710	44 439	46 235	48 994	3,23
Finlandia	44 693	45 302	45 887	48 686	51 263	53 652	2,19
Szwecja	46 396	48 763	49 798	50 151	53 754	55 351	2,54
Norwegia	45 337	52 048	53 620	59 439	56 390	57 278	5,05
Wielka Brytania	55 171	56 612	56 764	56 442	59 372	57 711	0,94
Francja	49 813	50 260	51 279	51 325	55 252	58 862	1,67
Austria	51 075	56 630	56 610	57 954	60 576	59 671	3,19
Luksemburg	49 944	54 000	56 173	58 358	59 726	60 063	3,48
Holandia	48 986	51 828	55 943	56 487	58 102	60 765	3,51
Belgia	54 896	57 141	59 758	56 816	61 810	64 169	2,11
Niemcy	54 129	59 526	61 635	57 207	61 971	65 778	2,97

*Obliczenia dla rocznego dochodu osoby samotnej bez dzieci, przy poziomie przeciętnego wynagrodzenia, według parytetu siły nabywczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Taxing Wages 2006..., 2011].

inwestorów zagranicznych i jednocześnie przyczyniać się do unowocześnienia gospodarki. Najwyższe koszty pracy ponoszone były w Niemczech i Belgii. W 2011 r. wynosiły one rocznie ok. 65 tys. dolarów. Największy wzrost kosztów zatrudnienia obserwuje się w Irlandii, średnio z roku na rok rosły o 6,59%. Najmniejsze zmiany dotyczyły Wielkiej Brytanii, gdzie koszty pracy zmieniały się średniorocznie zaledwie o 1%. W Polsce koszty pracy na przestrzeni analizowanego okresu wzrastały z roku na rok o ok. 3%. Z punktu widzenia konkurencyjności gospodarki i jej zdolności do tworzenia miejsc pracy ważna jest także relacja jednostkowego kosztu pracy w stosunku do produktu krajowego brutto. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w Polsce obciążenie PKB kosztami związanymi z zatrudnieniem w latach 2000-2011 spadło z ponad 40% do 36%. Oznacza to, że koszty pracy relatywnie się zmniejszyły. Można przypuszczać, iż stało się tak dlatego, że w tym okresie szybciej rosła wydajność. Na tle krajów Unii Europejskiej Polska, podobnie jak Słowacja, znajduje się na końcu listy, co potwierdza tezę o niskich kosztach zatrudnienia.

Na tej podstawie można stwierdzić, że problemem Polski jest struktura kosztów zatrudnienia (por. rys. 1), czyli stosunkowo wysoki udział pozapłacowych kosztów pracy.

Rys. 2. Wysokość „klinu podatkowego” w wybranych krajach Unii Europejskiej w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Taxing Wages 2006..., 2011].

Dane przedstawione na rys. 2 wskazują na bardzo duże zróżnicowanie poziomu „klinu podatkowego” w poszczególnych krajach. Jednak w Polsce na tle wybranych krajów Unii Europejskiej obciążenia te nie należą do najwyższych. Największe obciążenia podatkowe i składkowe z tytułu pracy zanotowano w Belgii (55%). „Klin podatkowy” bliski 50% kosztów zatrudnienia zarejestrowano także w Niemczech oraz na Węgrzech, gdzie koszty pracy, a co za tym idzie – płac były niskie i wynosiły 25 960 dolarów. W Unii Europejskiej najniższe narzuty na płace występują w krajach anglosaskich – Irlandii (27%) i Wielkiej Brytanii (32%). Zatem, przy wysokich kosztach pracy, pod względem wynagrodzeń dla pracowników są to bardzo atrakcyjne państwa.

Należy również zwrócić uwagę na wysoki w Polsce udział składek na ubezpieczenia społeczne płaconych przez pracownika – 15,5% (tab. 3). Wyższy udział tych składek odnotowano tylko w Niemczech – 17,4%. Wysoki udział składek na ubezpieczenia społeczne płaconych przez pracownika w kosztach pracy świadczy pośrednio o ich dużym udziale w wynagrodzeniu brutto, co z kolei wpływa na znaczną różnicę między wynagrodzeniem brutto a netto. Z punktu widzenia pracownika jest to szczególnie ważne, gdyż zainteresowany jest on przede wszystkim płacą netto, a nie łącznym kosztem zatrudnienia ponoszonym przez pracodawcę.

Tabela 3. Ubezpieczenia społeczne jako % w całkowitych kosztach pracy w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2006-2011*

Wyszczególnienie	Składki na ubezpieczenie społeczne finansowane przez											
	pracownika						pracodawcę					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Austria	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	22,6	22,6	22,5	22,6	22,6	22,6
Belgia	10,7	10,7	10,7	10,7	10,8	10,8	23,3	23,3	23,4	23,3	23,0	23,1
Czechy	9,3	9,3	9,3	8,2	8,2	8,2	25,9	25,9	25,9	25,4	25,4	25,4
Dania	10,6	10,6	10,5	10,3	10,7	10,7	0,6	0,6	0,5	0,0	0,0	0,0
Finlandia	5,5	5,4	5,0	5,1	5,8	5,8	19,4	19,4	19,4	18,7	18,2	18,4
Francja	9,5	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	29,7	29,6	29,7	29,7	29,7	29,7
Hiszpania	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	23,4	23,2	23,2	23,0	23,0	23,0
Holandia	19,7	18,6	17,4	13,8	14,1	14,0	13,0	13,3	13,8	9,1	9,5	9,2
Irlandia	4,3	4,7	4,7	6,0	6,6	3,6	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7
Luksemburg	12,3	12,6	10,6	10,9	10,9	11,7	11,9	11,9	11,9	10,3	10,3	11,0
Niemcy	18,0	17,4	17,2	17,3	17,2	17,4	17,0	16,4	16,2	16,3	16,2	16,5
Norwegia	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	11,7	11,3	11,3	11,3	11,3	11,6
Polska	21,4	20,5	18,1	15,5	15,5	15,5	17,0	17,0	15,6	12,9	12,9	12,9
Portugalia	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	19,2	19,2	19,2	19,2	19,2	19,2
Słowacja	10,6	10,6	10,6	10,6	10,6	10,6	20,8	20,8	20,8	20,8	20,8	20,8
Szwecja	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	24,4	24,5	24,5	23,9	23,9	23,9
Węgry	10,6	12,6	12,6	12,8	13,2	13,6	25,8	25,7	25,7	24,6	22,2	22,2
Wielka Brytania	8,3	8,4	8,3	8,3	8,3	8,5	9,7	9,7	9,7	9,6	9,7	9,9
Włochy	7,0	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	24,3	24,3	24,3	24,3	24,3	24,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Taxing Wages 2006..., 2011].

Optymistycznie należy postrzegać fakt, iż w badanym okresie Polska odnotowała największy spadek obciążeń z tytułu opodatkowania pracy i składek na ubezpieczenia społeczne spośród badanych krajów (tab. 4). W 2006 r. „klin podatkowy” wynosił w naszym kraju 43,7%, a w roku 2011 spadł do 34,3%, czyli obniżył się o 22%. Najwyższy przyrost dotyczył Irlandii, gdzie obciążenia te wzrosły o 16%, chociaż nadal należą do najniższych w krajach Unii Europejskiej (26,8%) (rys. 2).

Tabela 4. Roczne zmiany „klina podatkowego” w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2006-2011*

Wyszczególnienie	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2011/2010	2011/2006
Austria	1,01	1,01	0,98	1,00	1,01	1,01
Belgia	1,00	1,01	0,99	1,00	1,00	1,00
Czechy	1,01	1,01	0,97	1,01	1,01	1,00
Dania	1,00	1,00	0,96	0,98	0,99	0,93
Finlandia	0,99	1,00	0,97	0,99	1,02	0,97
Francja	0,98	1,00	1,00	1,00	1,00	0,98
Hiszpania	0,99	0,97	1,01	1,04	1,01	1,02
Holandia	1,00	1,02	0,84	1,01	0,98	0,86
Irlandia	0,97	1,03	1,25	1,02	0,91	1,16
Luksemburg	1,03	0,96	0,95	1,00	1,06	0,99
Niemcy	0,99	1,00	0,98	0,96	1,01	0,95
Norwegia	1,01	1,01	0,99	0,98	1,02	1,01
Polska	0,98	0,93	0,86	1,01	1,00	0,78
Portugalia	1,03	1,01	0,99	1,01	1,03	1,07
Słowacja	1,00	1,01	0,97	1,01	1,03	1,01
Szwecja	0,95	0,98	0,97	0,99	1,00	0,89
Węgry	1,07	0,99	0,99	0,87	1,06	0,97
Wielka Brytania	1,01	0,96	0,99	1,01	0,99	0,96
Włochy	1,02	1,01	1,00	1,01	1,01	1,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Taxing Wages 2006..., 2011].

4. Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wynika, iż koszty pracy oraz poziom „klina podatkowego” w poszczególnych krajach jest bardzo zróżnicowany. Średnie wynagrodzenie netto mieszkańców Unii Europejskiej wynosi ok. 70% pensji brutto. Przeciętnie obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych stanowią ok. 20%, a z tytułu ubezpieczeń społecznych (część pracownika) – ok. 10% wynagrodzenia brutto. Najwyższe koszty pracy występują w Belgii i Niemczech. W krajach tych obserwuje się także wysokie obciążenie podatkami i składkami z tytułu pracy. Koszty pracy w Polsce na tle pozostałych krajów nie są wysokie, niestety duży udział stanowią pozapłacowe koszty pracy (ok. 35%). Pomimo zmian w mentalności przedsiębiorców pozapłacowe koszty pracy nadal pozostają wysokie, co bezpośrednio wpływa na sytuację na polskim rynku pracy. To właśnie z uwagi na koszty zatrudnienia przedsiębiorcy wykazują dużą ostrożność w tworzeniu nowych miejsc pracy. Z kolei osoby pracujące, które nie godzą się na tak wysokie opodatkowanie pracy, uciekają w „szarą strefę” lub godzą się na zaniżanie wynagrodzenia.

Literatura

- Burda M., Wyplosz C., *Makroekonomia. Podręcznik europejski*, Warszawa 2000.
- Furmańska-Maruszak A., *Koszty pracy a zatrudnienie. Współczesne koncepcje a rzeczywistość*, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń 2008.
- Górka K., *Koszty pracy w przedsiębiorstwach przemysłowych*, [w:] *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa – teoria i praktyka*, red. E. Urbańczyk, Kreos, Szczecin 2002.
- Halama H., *Koszty pracy ludzkiej w przedsiębiorstwie przemysłowym*, [w:] *Człowiek w przedsiębiorstwie*, Materiały z V dorocznej konferencji poświęconej zagadnieniom ekonomiki przedsiębiorstw, Wisła, maj 1961, Warszawa 1962.
- Keynes J.M., *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, PWN, Warszawa 2003.
- Kordaszewski J., *Formy płac*, Książka i Wiedza, Warszawa 1972.
- Koszty pracy a rynek pracy*, red. S. Borkowska, Opracowanie PCZ, z. 8, IPiSS, Warszawa 2001.
- Koszty pracy w gospodarce narodowej 2008*, GUS, Warszawa 2009.
- Sudoł S., *Metody analizy kosztów pracy w przedsiębiorstwie przemysłowym*, PWE, Warszawa 1967.
- Surdykowska S., *Rachunek kosztów pracy jako element systematycznego rachunku kosztów w przedsiębiorstwie*, Studia i Materiały z. 9 (286), Warszawa 1987.
- Taxing Wages 2006-2007*, OECD, 2008.
- Taxing Wages 2007-2008*, OECD, 2009.
- Taxing Wages 2008-2009*, OECD, 2010.
- Taxing Wages 2009-2010*, OECD, 2011.
- Taxing Wages 2010-2011*, OECD, 2012.
- Teoretyczne podstawy reformy podatków w Polsce*, J. Ostaszewski, Z. Fedorowicz, T. Kierczyński, Warszawa 2004.
- Tasoby ludzkie w firmie. Organizacja, kierowanie, ekonomika*, red. A. Sajkiewicz, Poltext, Warszawa 2000.

THE DIVERSIFICATION OF LABOUR COSTS IN POLAND AND THE EUROPEAN UNION IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary: The aim of the article is a comparative analysis of the volume and structure of labour costs in Poland and the European Union. As the results from the research show the average net salary of the European Union inhabitants is about 70% of their gross salary. The average charge on personal income tax is about 20% and on social insurance (the employee's part) – about 10% of the gross salary. Labour costs are the highest in Belgium and Germany. In those countries there are also high taxes and insurance premiums related to labour. In comparison with other EU countries labour costs in Poland are not high, but there is a high share of non-wage labour costs (about 35%).

Keywords: labour costs, social insurance premiums, income tax.